

Na osnovu člana 7. tačka 1. Zakona o komorama, i člana 35. Statuta Komore biohemičara Srbije,
Skupština Komore biohemičara Srbije na Sednici održanoj 6. oktobra 2006. godine, donela je

ETIČKI KODEKS BIOHEMIČARA

Kodeks je objavljen u "Službenom glasniku RS", br. 106/2006 od
24.11.2006. godine.

Deo I: OSNOVNE ODREDBE

Član 1.

Etički kodeks biohemičara (u daljem tekstu: Kodeks) obavezan je za diplomirane farmaceute medicinske biohemičare, diplomirane farmaceute specijaliste medicinske biohemije i doktore medicine specijaliste kliničke ili medicinske biohemije koji kao profesiju u Republici Srbiji obavljaju poslove biohemije u zdravstvenim ustanovama i privatnoj praksi (u daljem tekstu: biohemičari) i koji su članovi Komore biohemičara Srbije (u daljem tekstu: Komora).

Član 2.

Kodeks utvrđuje opšte moralne norme ponašanja biohemičara u vršenju struke i obavezuju člana Komore.

Dužnost je biohemičara da se kao član Komore i organa i tela Komore pridržava utvrđenih pravila ovog etičkog kodeksa, kao i da pravilno primenjuje i sprovodi njihove odredbe.

Član 3.

Pridržavajući se načela Kodeksa biohemičar će poštovati, održavati i unapređivati moralni i stručni nivo medicinsko-biohemijske delatnosti na području:

- odnosa sa korisnicima usluga i kolegama zdravstvene struke,
- izbora laboratorijske metodologije i tehnologije,
- kontrole, ocene i procene kvaliteta rada,
- prava korisnika laboratorijskih usluga na privatnost i tajnost,
- obrazovnih programa i stalnog stručnog usavršavanja,
- istraživanja i razvoja.

Član 4.

Etički odbor Komore mora pokrenuti postupak protiv članova koji krše jedno od temeljnih načela ili pojedine odredbe Kodeksa kod Komisije za posredovanje Komore i Suda časti Komore.

Deo II: OPŠTA NAČELA

Glava 1. Opšte obaveze biohemičara

1. Opšte odredbe

Član 5.

Biohemičaru je osnovno načelo briga o zdravlju stanovništva.

Član 6.

Biohemičar je dužan da čuva dostojanstvo i čast zvanja, što je njegova profesionalna dužnost, a posebno da ne učestvuje ni u jednoj aktivnosti koja bi štetila ugledu struke.

Član 7.

Biohemičar je dužan da u toku trajanja mandata u kome je imenovan u organe i tela Komore u svojim istupima, kontaktima i delovanju radi na afirmaciji Komore na dobrobit svih članova Komore.

Član 8.

Svoj rad i delovanje imenovani član Komore ostvaruje doslednim poštovanjem demokratske procedure, Statuta i akata Komore.

Član 9.

Biohemičar je dužan da sudeluje u radu stručnih tela na području medicinske i kliničke biohemije i drugih srodnih struka, ako je pozvan.

Lično je pravo biohemičara članstvo i sudelovanje u radu strukovnih i stručnih organizacija, koje štite njegove profesionalne interese.

Član 10.

Biohemičar ne sme koristiti radno mesto za ličnu korist mimo zakonski ili ugovorno određenih namena niti to omogućiti drugoj osobi.

Član 11.

Namenskim sredstvima biohemičar mora da raspolaže odgovorno i razumno.

Član 12.

Biohemičar mora da poznaje propise i mogućnosti rada u vanrednim situacijama, te poštujući načela sigurnosti i solidarnosti mora se odazvati na poziv u posebnim i vanrednim prilikama.

Član 13.

Biohemičar je odgovoran za uvođenje, izradu i korišćenje kliničko-biohemijskih analiza i rukovanje humanim biološkim materijalom prema opšte prihvaćenim standardima.

Član 14.

Biohemičar je dužan da se stalno usavršava, prati savremena naučna i stručna saznanja o kliničko-biohemijskim laboratorijskom postupcima, laboratorijskoj opremi i drugim medicinskim sredstvima.

Biohemičar je dužan da u toku profesionalnog radnog života stiče nova znanja iz oblasti organizacije i upravljanja laboratorijom, sistema kvaliteta, informacionih tehnologija i veštine komunikacije.

Član 15.

Biohemičar treba da saraduje s organizacijama koje imaju za cilj unapređenje medicinske i kliničke biohemije tako da ulaganjem svog vremena i sredstava doprinosi njihovom razvoju i radu.

Član 16.

Biohemičar je dužan da saraduje sa ostalim zdravstvenim radnicima.

Član 17.

Biohemičar stručno doprinosi radu vaspitno-obrazovnih ustanova pružajući zdravstvenu zaštitu.

2. Učešće biohemičara u zaštiti zdravlja

Član 18.

Biohemičar uvek mora biti u službi očuvanja i unapređenja zdravlja stanovništva. Biohemičar se podjednako odnosi prema svim korisnicima usluga.

Član 19.

Biohemičar je dužan da pruži sve dostupne laboratorijske usluge korisnicima kliničko-biohemijske laboratorije i da zadovolji njihove potrebe, kako u stručnom, tako i u moralnom pogledu.

Član 20.

Biohemičar mora da pruži usluge bolesniku bez obzira na starost, pol, rasu, narodnost, religiju, političku pripadnost, imovinski i društveni položaj, te lični odnos prema korisniku.

Član 21.

Dužnost je biohemičara da u odnosu prema bolesnicima pokaže visok stepen humanosti.

Član 22.

Dužnost je biohemičara da se odupre svim nastojanjima grupa ili pojedinca koji svesno narušavaju etička i stručna načela zbog ličnih interesa, a na štetu bolesnika.

Član 23.

Biohemičar mora, u granicama svoje struke, znanja i veštine da pruži hitnu pomoć obolelom koji je u opasnosti.

Član 24.

Biohemičar je u obavezi da čuva profesionalnu tajnu.

Svi podaci o pacijentu, koje biohemičar dobije prilikom obavljanja svog profesionalnog rada ili na drugi način, smatraju se poverljivim, i treba ih smatrati profesionalnom tajnom. Od ovog se izuzimaju zakonom propisane slučajnosti.

3. Odgovornost i samostalnost biohemičara

Član 25.

Biohemičar je lično odgovoran za sprovođenje propisa u pogledu izrade laboratorijskih analiza, kao i za pružanje informacija u vezi s tim.

Član 26.

Izrada laboratorijskih analiza i izdavanje rezultata istih, mora se izvršavati u skladu sa dobrom laboratorijskom kliničkom praksom.

Član 27.

Biohemičar može i treba da korisniku usluga predloži dodatne merne postupke ako prema svom stručnom znanju smatra da će mu biti korisne i o tome obavesti lekara koji je uputio bolesnika.

Član 28.

Biohemičar treba da upozori na nepotrebne analize i da odbije da sprovede one koje su po njegovom uverenju i stručnom znanju neprihvatljive, neetične ili za ispitanika štetne.

Član 29.

Biohemičar ne može izricati dijagnozu.

Član 30.

Laboratorijske analize s oznakom "hitno" treba načiniti u najkraćem mogućem vremenu i o nalazu odmah izvestiti doktora medicine.

Član 31.

Biohemičar mora nastojati da se s biološkim uzorkom ispitanika postupa krajnje racionalno.

Član 32.

U svakoj laboratoriji na pogodan način mora biti istaknuto ime odgovornog biohemičara, a kada se radi u laboratoriji u okviru ustanove, i ime odgovarajućeg rukovodioca.

Član 33.

Biohemičar, bilo da je vlasnik, predstavnik ili zastupnik, ne sme ni iz kog razloga i ni pod kojim uslovom da sklopi ugovor o radu kojim bi se, makar i delimično, onemogućila samostalnost u vršenju profesije.

4. Izbor laboratorijske metodologije i tehnologije

Član 34.

Laboratorijska oprema, pribor i reagensi moraju zadovoljavati kvalitetom prema postojećim saznanjima struke, a u skladu s materijalnim mogućnostima.

Član 35.

Kod kliničkog ispitivanja opreme i reagensa treba osigurati mere kojima će se sprečiti negativni uticaji i neetičke ponude.

Član 36.

Kad je potrebno da se osigura veliki broj uzoraka, npr. za procenu mernih instrumenata, reagenasa ili mernih postupaka može se koristiti biološki materijal preostao nakon izvršenih laboratorijskih analiza.

Član 37.

Ako se neki reagensi koriste samo u istraživačke svrhe, oni moraju imati potvrdu Komisije za etička pitanja Komore, da se neće koristiti u kliničkoj praksi.

Član 38.

Sadržinu naučnih i stručnih dela biohemičar će tačno i verno tumačiti na osnovu svojih znanja i veština.

Biohemičar je dužan da spreči da se u laboratoriji izdaju uputstva i tumačenja koja nisu u skladu s ovlašćenjima.

5. Kontrola, ocena i procena kvaliteta rada

Član 39.

Biohemičar je dužan da brine o ispravnosti i pravovaljanosti rezultata laboratorijskih nalaza primenom unutrašnje i spoljašnje kontrole kvaliteta, o čemu mora da vodi odgovarajuće zapise.

Član 40.

Ako je uprkos redovnim proverama iz bilo kojih razloga izdat pogrešan nalaz, biohemičar je dužan da odmah o tome obavesti korisnika analize.

Glava 2. Zabrana pojedinih postupaka prema korisniku usluge

1. Opšte odredbe

Član 41.

Biohemičar ima odgovornost za javnu reč.

Biohemičar ne sme pridobijati korisnika usluge bilo kojom vrstom propagande, nagovaranja ili nekim drugim sličnim načinom koji ne bi bio u skladu sa čašću njegovog zvanja, pa makar da ti postupci i sredstva nisu zabranjeni zakonskim odredbama koje su na snazi.

Član 42.

U pružanju stručne usluge biohemičar ne sme upotrebljavati bilo kakve druge nazive i oznake zvanja, koja ne odgovaraju stvarnom znanju i školovanju, niti su mu zakonski dodeljenja, osim svog imena i stručnih i naučnih zvanja.

Član 43.

Na službenim papirima, edicijama, almanasima, godišnjicama i sl. biohemičar neće upotrebljavati druge nazive osim: prezimena i imena; godine osnivanja laboratorije, adrese, telefona i radnog vremena; obaveštenja kojim se aktivnostima bavi; počasti i odlikovanja koja je dobio i stručnih i naučnih zvanja koja su dozvoljena važećim zakonskim propisima.

Član 44.

Oglašavanje o stručnoj usluzi preko medicinskih i farmaceutskih časopisa ili udruženja mora biti istinito i autentično.

2. O nelojalnoj konkurenciji

Član 45.

Korisnik usluge po slobodnom izboru bira biohemičara, odnosno laboratoriju.

Član 46.

U suprotnosti je sa profesionalnim moralom bilo koje sporazumevanje ili dogovaranje ili bilo koji postupak kojim bi se manipulisalo zdravljem ili tražila nagrada za profesionalne usluge u laboratoriji.

Član 47.

Zabranjen je bilo kakav dogovor između biohemičara i drugog zdravstvenog radnika ili saradnika ili bilo koje druge osobe sa ciljem da se ostvari korist na štetu korisnika usluge.

Član 48.

Između biohemičara i drugog zdravstvenog radnika ili saradnika mogu da se vrše isplate koje su nastale ugovorom između njih.

Glava 3. **Pravila kojih se treba pridržavati u odnosima sa korisnicima usluga**

Član 49.

U komunikaciji s korisnicima usluga biohemičar pruža stručne informacije o validnosti izvršenih laboratorijskih analiza.

Član 50.

Na osnovu svojih stručnih znanja biohemičar procenjuje kada je neophodno da se korisnik usluge uputi lekaru.

Član 51.

Svi podaci o bolesnicima treba da se čuvaju u arhivi, odnosno laboratorijskom protokolu ili u laboratorijskom kompjuterskom sistemu, kako je zakonski propisano.

Samo stručno laboratorijsko osoblje može imati pristup pismenim dokumentima, dok kompjuterskim podacima o bolesniku mogu pristupiti samo za to ovlašćene osobe putem lozinke.

Član 52.

U svrhu zaštite privatnosti bolesnika, uzimanje uzoraka sprovodi se u posebnim prostorijama ili kabinama, a iz istih razloga propisanim pravilima treba ograničiti pristup neovlašćenim osobama u laboratorijske prostorije.

Glava 4. **Odnosi sa kolegama zdravstvene profesije**

1. Odnos prema zdravstvenim radnicima i saradnicima

Član 53.

Biohemičar će nastojati da stvori duh međusobnog poštovanja i poverenja ne samo među kolegama nego i između biohemičara i drugih zdravstvenih radnika.

Član 54.

Saradnja biohemičara treba se zasniva na uzajamnom poverenju i pomaganju, pri čemu različita mišljenja i konstruktivna kritika ne smeju nikad da dovedu do nekorektnosti u međusobnim odnosima i narušavanju digniteta.

Član 55.

Biohemičar mora da odbije svaku saradnju s osobama koje nezakonito ili neetički obavljaju zdravstvenu delatnost.

Član 56.

Biohemičar treba da izbegava svaku aktivnost koja bi štetila drugim zdravstvenim radnicima u odnosu na pacijenta.

Član 57.

Biohemičar će se ophoditi prema svojim zdravstvenim saradnicima uz puno poštovanje njihove ličnosti i ravnopravnosti.

Član 58.

Biohemičar je obavezan da svoje zdravstvene saradnike tretira s uvažavanjem, na isti način kao i biohemičare.

Član 59.

Biohemičar će od tih saradnika zahtevati strogo pridržavanje Etičkog kodeksa.

2. Dužnosti biohemičara kao nastavnika na obavljanju pripravničkog i specijalističkog staža

Član 60.

Biohemičar koji vrši stručni nadzor nad radom stažera (diplomiranog farmaceuta-medicinskog biohemičara i laboratorijskog tehničara), odnosno specijalizanta, dužan je da pruži praktične instrukcije stažeru, obučiti ga i pripremi za samostalan rad u laboratoriji.

Biohemičar svojim znanjem i odnosom prema profesiji predstavlja primer u radu za stažere.

3. Kolegijalne obaveze i dužnosti

Član 61.

Svi biohemičari treba da se međusobno pomažu u obavljanju svoje profesije i u svim prilikama da ispunjavaju međusobnu lojalnost i solidarnost.

Član 62.

Svaki dogovor koji se sklopi među biohemičarima treba da bude iskren i pravedan. Sve obaveze koje proizilaze iz tog dogovora treba da se ispunjavaju u duhu kolegijalnosti.

Član 63.

Svi postupci ili izjave koje mogu da nanesu materijalnu ili moralnu štetu kolegi na stručnom području su kažnjivi, pa čak i ako to ne zadire u stručni domen.

Kolegijalnost obavezuje biohemičare koji su u sporu na stručnom planu da pokušaju da se izmire.

Svi nesporazumi iz ove oblasti treba da se rešavaju u okviru Komore.

Glava 5. Stručno usavršavanje

1. Obrazovni programi i stalno stručno usavršavanje

Član 64.

Biohemičari treba da imaju visok stupanj opšteg i specijalizovanog znanja, odnosno poznavanje osnovnih teorija, metoda i tehnika kao i veština koji su osnov za profesionalno delovanje.

Član 65.

Stalnim stručnim usavršavanjem biohemičar treba da osigura najviši nivo kvaliteta usluga, kako bi uz pomoć racionalne organizacije profesionalno i brzo odgovorio na što je moguće više zahteva korisnika.

Član 66.

Za biohemičara će biti čast da se odazove pozivu da sudeluje u svim stupnjevima obrazovnih programa zavisno od svoje stručne osposobljenosti.

2. Istraživanje i razvoj

Član 67.

Za sve istraživačke radove potrebno je imati odgovarajuće protokole, koje treba da odobri Komisija za etička pitanja Komore i o kojima treba izvestiti upravu zdravstvene ustanove.

Član 68.

Kad se radi o usavršavanju ili ispitivanju nove metodologije i tehnologije, treba razmotriti mere kojima će se zaštititi poverljivi podaci i pravo na patent.

Član 69.

- Prilikom objavljivanja rezultata istraživanja medicinski biohemičar ne sme:
- objavljivati rezultate istraživanja koji nisu u skladu s načelima međunarodnih deklaracija,
 - poslati isti članak, ili materiju obrađenu na različite načine, u više stručnih i naučnih časopisa, istovremeno,
 - prepisivati i prenositi materiju iz tuđih radova bez odobrenja autora,
 - koristiti neobjavljene podatke i rezultate kolega i saradnika bez njihovog pristanka.

Deo III. DRUGE ODREDBE

1. Postupak promene

Član 70.

Komora mora trajno da brine da odgovarajuća radna tela stalno dorađuju i osavremenjuju Etički kodeks biohemičara.

Član 71.

Izmene i dopune Etičkog kodeksa vrše se na način i po postupku njihovog donošenja.

2. Završne odredbe

Član 72.

Ovaj kodeks stupa na snagu po dobijanju saglasnosti ministarstva nadležnog za poslove zdravlja u skladu sa zakonom, a u roku od osam dana od dana objavljivanja.

Ovaj kodeks se objavljuje u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Broj 37

U Beogradu, 6. oktobra 2006. godine

Predsednik Skupštine
Komore biohemičara Srbije,
prof. dr **Nada Majkić-Singh**, s.r.